

piakisojen ajaksi ¹⁾; Annalan alueen käyttämistä luonnonsuojelutarkoituksiin ²⁾; Seurasaaren ulkomuseon hallussa olevan alueen vuokrasopimuksen uusimisesta ³⁾; Suomenlinnan liikennekysymystä ⁴⁾; uuden vesilinnan katon järjestämistä yleisön käyttöä varten ⁵⁾; Seurasaaren maasillan rakentamista ja ravintolarakennuksen kunnostamista ⁶⁾; uimarannan kunnostamista Vantaanjoen Pikkukoskelle ⁷⁾; Kivinokan kansanpuistossa vakinaisissa teltoissa asuvien henkilöiden vapauttaminen suorittamasta Kulosaaren sillan siltamaksua ⁸⁾; maratonkilpailun järjestämistä Kaisaniemen puistossa ⁹⁾; leijonanpentujen lahjoittamista Tallinnan eläintarhalle ¹⁰⁾; Korkeasaaren uuden työtuparakennuksen piirustuksia ¹¹⁾; sekä luvan myöntämistä luistinradan järjestämiseksi Hesperian pesäpallokentälle ¹²⁾.

8. Erinäisten kiinteistölautakunnan alaisten viranhaltijain toimintakertomukset

Kiinteistötoimiston maatalousosaston toimintakertomus v:lta 1939 sisälsi seuraavaa:

Toiminta ja virkailijat. Maatalousosaston toimintatavassa ei tapahtunut muutoksia ja osaston henkilökunta pysyi entisenä.

Maatilat. Osaston hallintaan luovutettiin vuoden kuluessa entisistä Ab. M. G. Stenius nimisen yhtiön maista yhtiön omassa viljelyksessä olleet pellot, joita oli n. 70 ha, ja ne vuokralla olleet pellot, jotka on käytetty maanviljelykseen, sekä suurin osa metsämaista. Yhtiön omassa viljelyksessä olleet pellot yhdistettiin Talin tilan maihin ja Munkkiniemessä, Huopalahdessa sekä Haagassa olevat vuokra-alueet Korpaksen tilan maihin. Espoossa olevat maat ovat erillisenä Leppävaaran alueena. Maatalousosaston kertomusvuonna hoitamien ja sen valvonnan alaisina olleiden tilojen ja tilusryhmien nimet ¹³⁾ ja viljelysalat olivat seuraavat:

Tilusryhmä	Omassa viljelyksessä, ha	Omallalla väellä, ha	Tilapäisesti vuokralla, ha	Varsinaisia vuokra-alueita, ha	Yhteensä, ha
Tuomarinkylä	333.6	2.4	1.5	22.6	360.1
Pukinmäki	206.8	1.8	3.6	210.0	422.2
Tali	150.6	1.5	2.1	26.0	180.2
Tomtbacka	168.1	1.4	—	—	169.5
Fallkulla	88.7	1.4	0.3	11.0	101.4
Puodinkylä	130.5	1.3	0.3	45.7	177.8
Kaarela.....	—	—	—	98.5	98.5
Korpas	—	—	—	103.7	103.7
Herttoniemi	—	—	—	170.0	170.0
Tuurholma	—	—	—	17.5	17.5
Stansvik	—	—	—	12.0	12.0
Viikinmäki	—	—	—	56.7	56.7
Leppävaara	—	—	—	136.0	136.0
Yhteensä	1,078.3	9.8	7.8	909.7	2,005.6

¹⁾ Kiint. lautak. 3 p. huhtik. 785 §. — ²⁾ S:n 3 p. huhtik. 786 §. — ³⁾ S:n 11 p. huhtik. 830 §. — ⁴⁾ S:n 17 p. huhtik. 879 §. — ⁵⁾ S:n 30 p. toukok. 1,219 §. — ⁶⁾ S:n 5 p. kesäk. 1,253 § ja 21 p. elok. 1,564 §. — ⁷⁾ S:n 26 p. kesäk. 1,361 §. — ⁸⁾ S:n 24 p. heinäk. 1,452 §. — ⁹⁾ S:n 11 p. syysk. 1,667 §. — ¹⁰⁾ S:n 18 p. syysk. 1,699 §. — ¹¹⁾ S:n 2 p. lokak. 1,798 §. — ¹²⁾ S:n 27 p. marrask. 2,036 §. — ¹³⁾ Oulunkylän pellot viljeltiin Pukinmäestä käsin; pienehkö Märäkärin viljelysalue kuului kuitenkin Tuomarinkylän viljelysalueiden hoitopiiriin.

Omassa viljelyksessä olevien alueiden pinta-ala pieneni sen takia, että maata luovutettiin Fallkullan tilan maista lentokentäksi ja Pukinmäen tilan maista (Oulunkylästä) siirtolapuutarhaksi sekä Tuomarinkylän tilan maista (Oulunkylästä) omakotialueeksi. Herrtoniemen vuokra-alueista siirrettiin osa teollisuusalueeksi. Vuokra-alueiden pinta-alat eivät ole tarkistettuja.

Viljelysjärjestelmät. Omassa viljelyksessä olevia peltoja viljeltiin seuraavasti:

	Tuomarinkylässä		Pukinmäessä		Talissa		Tomtbackassa		Fallkullassa		Puodinkylässä		Yhteensä	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Kesantoa	22.3	6.7	9.8	4.7	13.5	9.0	13.4	8.0	8.9	10.0	4.9	3.8	72.8	6.7
Ruista	19.1	5.7	12.1	5.9	16.3	10.8	7.4	4.4	7.9	8.9	9.0	6.9	71.8	6.7
Syysvehnää	7.6	2.3	5.5	2.7	—	—	2.8	1.7	—	—	2.0	1.5	17.9	1.7
Kevätvehnää	49.0	14.7	18.3	8.8	9.6	6.4	16.4	9.8	—	—	22.0	16.9	115.3	10.7
Ohraa	43.3	13.0	33.4	16.2	11.5	7.6	28.8	17.1	—	—	8.3	6.4	125.3	11.6
Kauraa	60.4	18.1	25.2	12.2	42.4	28.1	36.7	21.8	30.4	34.3	42.8	32.8	237.9	22.1
Perunoita	13.6	4.1	13.7	6.6	9.5	6.3	4.8	2.8	5.1	5.8	9.2	7.0	55.9	5.2
Juurikasveja	3.3	1.0	3.5	1.7	2.5	1.7	0.5	0.3	3.5	4.0	—	—	13.3	1.2
Heinää	103.2	30.9	60.0	29.0	45.0	29.9	56.5	33.6	18.4	20.7	32.3	24.7	315.4	29.2
Laidunta	11.8	3.5	22.4	10.8	0.3	0.2	—	—	11.2	12.6	—	—	45.7	4.2
Keittiökasveja	—	—	2.9	1.4	—	—	—	—	3.3	3.7	—	—	6.2	0.6
Herneitä	—	—	—	—	—	—	0.8	0.5	—	—	—	—	0.8	0.1
Yhteensä	333.6	100.0	206.8	100.0	150.6	100.0	168.1	100.0	88.7	100.0	130.5	100.0	1,078.3	100.0

Väkilannoitteet. Väkilannoitteiden käyttö oli seuraava:

Tilusryhmä	Salpietaria ja kalkkityppeä, kg	Ammoniumsulfaattia, kg	Fosfaatteja, kg	Kalisuolaa 40%, kg
Tuomarinkylä	6,500	15,000	26,300	7,000
Pukinmäki	4,000	13,000	24,000	6,000
Tali	2,500	1,500	27,000	1,000
Tomtbacka	3,000	12,000	18,000	4,000
Fallkulla	2,500	3,000	11,000	3,000
Puodinkylä	4,000	5,500	18,500	3,000
Yhteensä	22,500	50,000	124,800	24,000

Kylvöt. Tärkeimmät kylvöt olivat seuraavat:

	Tuomarinkylässä, kg	Pukinmäessä, kg	Talissa, kg	Tomtbackassa, kg	Fallkullassa, kg	Puodinkylässä, kg	Yhteensä, kg
Ruista	2,800	1,900	2,000	1,495	1,670	1,350	11,215
Syysvehnää	1,625	3,350	—	1,010	—	—	5,985
Kevätvehnää	12,700	5,350	2,475	4,735	—	6,700	31,960
Ohraa	10,050	7,670	2,780	8,796	—	1,940	31,236
Kauraa	13,775	6,105	9,840	10,634	7,910	11,400	59,664
Timotein-siementä ...	1,070	1,098	770	816	345	75	4,174
Apilan-siementä ...	130	87	70	251	50	23	611
Virnaa	650	102	240	25	150	—	1,167
Herneitä	—	—	—	200	—	—	200
Perunoita ...	25,090	27,500	20,000	13,195	10,450	17,430	113,665

Alkukesällä vallinnut suuri kuivuus ja syksyllä jo perunain noston aikana vallinnut kova pakkanen vaikuttivat sen, ettei kevätiljasta saatu sato ollut aikaisempina vuosina saatujen satojen veroinen. Niillä tiloilla, joilla ensivuoden nurmet epäonnistuivat, heinäsaato jäi kovin huonoksi. Syksyn aikainen pakkanen palellutti myöskin paljon perunoita maahan aiheuttaen melkoisia vahinkoja erittäinkin Puodinkylässä. Lantunviljelystä haittasivat kirvat, joiden takia lantunviljelys esim. Pukinmäessä epäonnistui kokonaan. Ruissato oli hyvä ja syysvehnästä saatu sato oli suorastaan ennätysellinen.

Sadot. Tärkeimpien viljelyskasvien sadot olivat seuraavat:

	Tuomarinkylässä	Pukinmäessä	Talissa	Tomtbackassa	Fällkullassa	Puodinkylässä	Kaikilla tiloilla
K a i k k i a a n, k g							
Ruista	55,800	39,690	28,001	22,148	25,614	13,200	184,453
Syysvehnää	29,281	22,865	—	8,455	—	8,141	68,742
Kevätvehnää	93,397	33,445	16,987	29,037	—	38,338	211,204
Ohraa	83,080	61,975	20,948	65,092	—	16,500	247,595
Kauraa	111,340	51,975	78,760	75,393	47,935	69,881	435,284
Perunoita	178,930	189,922	162,110	66,895	47,850	54,505	700,212
Lanttuja	8,200	2,400	32,230	—	—	—	42,830
Rehjuurikkaita.	60,000	39,000	—	—	37,280	—	136,280
Rehukaalia	—	14,460	—	—	2,500	—	16,960
Heinää	286,000	147,500	106,750	97,600	28,800	110,300	776,950
Timotein-							
siementä	700	1,170	650	1,666	285	480	4,951
Apilansiementä ..	—	—	—	75	—	—	75
H e h t a a r i a k o h d e n, k g							
Ruista	2,921	3,280	1,713	3,001	3,242	1,467	2,570
Syysvehnää	3,853	4,157	—	3,020	—	4,071	3,840
Kevätvehnää....	1,908	1,823	1,769	1,771	—	1,742	1,831
Ohraa	1,920	1,857	1,818	2,257	—	1,993	1,976
Kauraa	1,843	2,058	1,856	2,055	1,577	1,635	1,829
Perunoita	13,186	13,813	17,064	13,995	9,382	5,892	12,515
Lanttuja	13,650	—	31,900	—	—	—	—
Rehjuurik-							
kaita	33,350	18,600	—	—	10,700	—	18,200
Heinää	2,771	2,460	2,372	1,727	1,565	3,420	2,464

Syysvehnän pahnoja saatiin kaikkiaan 308,220 kg ja kevätevehnän pahnoja kaikkiaan 523,950 kg.

Työväki. Vakinaista työväkeä oli kertomusvuonna seuraavasti:

Tilusryhmä	Työnjohtajia		Muonamiehiä		Naispalveltoja		Yhteensä	
	1/1	31/12	1/1	31/12	1/1	31/12	1/1	31/12
Tuomarinkylä	3	3	22	20	1	1	26	24
Pukinmäki	4	4	14	14	3	3	21	21
Tali	1	1	7	11	—	—	8	12
Tomtbacka	2	2	12	12	—	—	14	14

Tilusryhmä	Työnjohtaja		Muonamiehiä		Naispalvelijoita		Yhteensä	
	1/1	31/12	1/1	31/12	1/1	31/12	1/1	31/12
Falkulla	2	2	7	7	2	2	11	11
Puodinkylä	1	1	8	12	—	—	9	13
Metsänhoito	2	2	1	1	—	—	3	3
Yhteensä	15	15	71	77	6	6	92	98

Eräät vakinaiset työntekijät joutuivat kertomusvuoden aikana ylimääräisiin kertausharjoituksiin.

Hevosia oli vuoden alussa 76 ja vuoden lopussa 84. Eri tiloille hevoset jakautuivat seuraavasti:

Tilusryhmä	Tammik. 1 p:nä, Jouluk. 31 p:nä,		100 ha:n peltoalaa kohden	
	kaikkiaan	kaikkiaan	tammik. 1 p:nä	jouluk. 31 p:nä
Tuomarinkylä	24	26	6.9	7.8
Pukinmäki	17	17	7.2	8.2
Tali	7	10	7.9	6.6
Tomtbacka	13	14	7.7	8.3
Falkulla	8	8	6.0	9.0
Puodinkylä	7	9	5.6	6.9
Yhteensä	76	84	6.9	7.8

Edellä mainittujen hevosten lisäksi oli 10 varsaa. 39 hevosta luovutettiin kertomusvuoden lopussa puolustuslaitoksen käytettäväksi.

Karjatalous. Lehmien keskimääräinen luku ja koko karjan keskimääräinen tuotanto kertomusvuonna päättyneellä tarkastuskaudella oli seuraava:

Tilusryhmä	Lehmien luku	Maitoa, kg	Rasva-%
Tuomarinkylä	27.2	3,114	4.5
Pukinmäki	42.0	3,510	4.0
Falkulla	20.8	3,818	4.2

Eri rehulajien käyttö tarkastusvuonna oli kokonaismäärään verraten prosenteissa seuraava:

Rehulaji	Tuomarinkylässä	Pukinmäessä	Falkullassa
Öllyväkirehua	8.5	6.7	9.0
Muuta väkirehua	15.8	17.2	20.5
Heiniä	26.3	26.8	29.8
Olkia	2.0	4.4	4.5
Tuoretta rehua	18.7	11.8	9.4
Laidunta	22.7	33.1	26.8

Sikatalous. Kertomusvuonna hoidettiin sikoja Talin ja Tomtbackan tiloilla. Tammikuun 1 p:nä ja joulukuun 31 p:nä suoritettussa eläinten laskennassa sikoja oli seuraavasti:

	Talissa		Tomtbackassa		Yhteensä	
	1/1	31/12	1/1	31/12	1/1	31/12
Karjuja	1	2	1	1	2	3
Emakoita	29	28	16	15	45	43
Nuoria sikoja	7	6	—	107	7	113
Porsaita	25	32	38	—	63	32
Yhteensä	62	68	55	123	117	191

Kirjanpito ja taloudellinen tulos. Kameraalisen kirjanpidon mukaan tulot ja menot olivat seuraavat:

Tulot		Mk
Tulot maatalousosaston hoitamista tiloista		6,322,182: 55
Vuokralle annettujen tilojen vuokramaksut y.m.		241,320: 15
	Yhteensä	6,563,502: 70
Menot		
Sääntöpalkkaiset virat		205,213: —
Tilapäistä työvoimaa		2,076,894: —
Vuokra, toimiston, tilityserä		7,200: —
Lämpö »		1,846: 70
Valaistus »		1,685: —
Siivoaminen »		1,200: —
Puhtaanapito		4,669: —
Kaluston hankinta		209,050: 25
Kaluston kunnossapito		122,859: 50
Tarverahat		11,970: 65
Lääkkeet ja sairaanhoitotarvikkeet (eläinten)		9,939: 90
Metsänhoito (metsänhoitaja)		15,026: 50
Tallit		326,117: 20
Navetat ja sikala		473,762: 90
Maanviljelys		926,045: 90
Verot ja vakuutusmaksut		185,647: 10
Rakennukset		500,492: —
Korot konttokuranttitilistä kaupunginkassaan		100,825: 40
	Yhteensä	5,180,445: —

Vakinaisten menojen lisäksi oli poistoja 37,156: 45 mk, joten menojen ollessa kaikkiaan 5,217,601: 45 mk ja tulojen 6,563,502: 70 mk, jäi ylijäämäksi 1,345,901: 25 mk. Kun ylijäämään lisätään kaupunginkassaan suoritettut korot, 100,825: 40 mk, hyötyi kaupunginkassa maatalousosaston hoitamista tiloista kaikkiaan 1,446,726: 65 mk, edellisenä vuonna 1,340,722: 90 mk. Rasiitukseton tulos ilman korkoja, veroja y.m.s. oli 1,632,373: 75 mk, edellisenä vuonna 1,526,929: 80 mk.

Maatilojen sekä metsätalouden puhdas tuotto taloudellisen kirjanpidon mukaan, kun kaupunginkassaan maksettuja korkoja ei oteta huomioon, oli seuraava:

Tilusryhmä	Mk	Tilusryhmä	Mk
Tuomarinkylä	401,654: 40	Herttoniemi	49,722: 95
Pukinmäki	469,813: 65	Viikinmäki	39,532: 20
Tali	241,352: 25	Kaarela	18,785: 25
Tomtbacka	212,906: 55	Korpas	11,433: 10
Fallkulla	18,452: 50	Leppävaara	— 1,707: 55
Puodinkylä	—50,263: 90		
Stansvik	7,597: 35	Yhteensä	1,433,833: 60
Tuurholma	14,554: 85	Metsätalous	367,184: 55
		Kaikkiaan	1,801,018: 15

Kaupungingeodeetin antama toimintakertomus v:lta 1939 oli seuraavan sisältöinen:

Maanmittaus- ja kartastotöiden osaston henkilökunnan muodostivat kaupungingeodeetti, apulaisgeodeetti, 3 insinööriä, 3 vakinaista vaakitsijaa, 1 tilapäinen vaakitsija, 8 vakinaista piirtäjää, 4 tilapäistä piirtäjää, 1 piirtäjäharjoittelija ja vahtimestari. Kaupungingeodeetti, insinöörit, 3 vaakitsijaa, 3 piirtäjää ja vahtimestari eivät lokakuun puolivälistä lähtien sotapalvelukseen kutsumisen johdosta voineet hoitaa virkatehtäviään.

Osaston hoidossa olevan tonttikirjan pidosta aiheutuvien tehtävien lisäksi suoritettiin osastolla kertomusvuonna seuraavat työt: 188 tontin mittaustoimitusta; 173 kivijalantarkastusta; 38 tonttirajan paalutusta; 7 erillistä korkeuden määräystä ja muuta toimitusta; 154 otetta ja jäljennöstä tonttikartoista ja mittakirjoista, niistä 5 kaupungin tarpeisiin; 337 otetta ja todistusta tonttikirjasta, niistä 6 kaupungin tarpeisiin; 317 kartta-piirrosta ja jäljennöstä, joista 228 kaupungin tarpeisiin; 49 esitystä kiinteistölautakunnalle; 48 tonttijakokarttaa selityksineen; sekä 33 kirjelmää ja lausuntoa.

Osaston muusta toiminnasta mainittakoon seuraavaa:

Kaupungin ja sen ympäristön kiintopistoverkkoa täydennettiin pääasiallisesti kaupungista länteen olevilla alueilla Haagassa, Munkkiniemessä, ja Lauttasaaressa sekä Oulunkylässä ja varsinaisessa kaupungissa n.s. Hermannin ja Pasilan alueilla. Vuoden kuluessa rakennettiin ja havaittiin yhteensä 60 kolmiopistettä, joista 2 oli vanhaa uudestaan määrättyä kolmiopistettä. Monikulmiomittauksen yhteydessä rakennettiin ja havaittiin yhteensä 1,200 pistettä ja mitattiin sivuja 120,000 m. Monikulmiopisteistä 250 kuului Tallbergin perillisten kustannuksella suoritettuun Lauttasaaren mittaukseen.

Kartoitusta suoritettiin Puodinkylässä ja Herttoniemessä n. 112 ha, Kaarelassa 108 ha, Malminkartanon alueella 192 ha ja Lauttasaaressa n. 150 ha eli yhteensä n. 662 ha. Lisäksi suoritettiin täydennysmittauksia Munkkiniemen ja Haagan alueilla.

Korkeuskiintopistejono rakennettiin ja havaittiin Salmisaaresta Lauttasaaren yli Laajalahden länsipuolitse Leppävaaraan. Pintavaakitus suoritettiin suunnilleen samoilla alueilla kuin kartoituskin.

Sisätöinä suoritettiin kertomusvuoden aikana m.m. 25 kolmiopisteen tasoituskäskyt ja 250 monikulmiopisteen koordinaattikäskyt. Mittakaavassa 1:500 olevia karttalehtiä piirrettiin 39 kpl, joiden käsittämä ala oli n. 313 ha. Helsingin uusi matkailijakartta laadittiin painatuskuntoon. Lisäksi suoritettiin tonttien myyntilistan laatimista varten kuutio- ja pinta-alalaskelmat. Vuoden lopulla osaston työskentely oli suurimmaksi osaksi seisauksissa virkailijain sotapalvelukseen kutsumisen johdosta.

Kaupungingeodeetti oli kaupungin hallituksen määräyksestä kaupungin edustajana 12 maanmittaus- ja 4 pakkolunastustoimituksessa.

Kunnallisten työväenasuntojen hoidosta v. 1939 annettu kertomus sisälsi seuraavaa:

Kertomusvuonna asuntojen lukumäärä pysyi muuttumattomana samoin kuin vuokratkin.

Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee kaikkien kunnallisten työväen-

asuntojen ja huoneiden sekä niissä asuneiden henkilöiden lukumäärä v:n 1939 lopussa:

	Huoneistoja	Huonetta	Niissä asuvia kakkiaan	Henkilöitä huonetta kohden
Asuntoryhmä				
Hietaniemenkatu.....	66	77	221	2,9
Kirstinkatu	39	42	144	3,4
Somerontie	155	160	527	3,3
Kangasalan tie	239	240	819	3,4
Karstulantie	334	502	1,525	3,0
Sammattintie.....	48	72	229	3,2
Mäkelänkatu	86	173	395	2,3
Kakki asunnot	967	1,266	3,860	3,0

Vastaava asukasluku v. 1938 oli 3,714 ja henkilöluku huonetta kohden 2,9.

Menot ja tulot. Kertomusvuoden menosääntöön kunnallisia työväen-asuntoja varten merkityt määrärahat ja niiden käyttö ilmenee seuraavasta taulukosta ¹⁾:

	Määräraha, mk	Kustannukset tilien mukaan, mk
Palkkaukset	173,944	178,469: 35
Tilapäinen työvoima	37,200	37,860: —
Kesäloimasijaiset	5,150	4,345: —
Vuokra.....	98,780	98,780: —
Lämpö	7,700	10,049: 70
Valaistus	46,700	32,454: 80
Siivoaminen	1,500	1,295: 40
Vedenkulutus	158,400	149,056: 50
Puhtaanapito	145,100	138,041: 65
Kaluston hankinta	800	532: 55
Kaluston kunnossapito.....	3,000	476: 80
Kasvatustoiminta	10,000	5,856: 75
Korjaukset	450,000	403,380: 75
Yhteensä	1,138,274	1,060,599: 25

Eri asuntoryhmien kesken kustannukset jakautuivat seuraavasti:

Asuntoryhmä	Mk	Asuntoryhmä	Mk
Hietaniemenkatu	99,816: 20	Sammattintie	43,409: 50
Kirstinkatu	46,691: 55	Kangasalan tie 11, isännöitsijän huoneisto	16,836: 60
Somerontie	119,876: 80	Yhteensä	979,557: 25
Kangasalan tie	185,172: 80	Kerhotoiminta	68,022: —
Karstulantie	288,848: 90	Lastenseimen vuokra	13,020: —
Mäkelänkatu	178,904: 90	Kaikkiaan	1,060,599: 25

¹⁾ Isännöitsijän palkka sekä muut yhteiset hallintokustannukset merkitään kiinteistötoimiston tilille eivätkä sisälly tähän yhdistelmään. Taulukossa olevaan vuokra-erään sisältyy kerhohuoneiston vuokramenoja 33,600 mk ja lastenseimen vuokramenoja 13,020 mk. Korjauskustannuksiin eivät sisälly rakennusten ulkokorjauksista aiheutuneet menot.

Vuokrasaatavia oli edellisestä vuodesta siirretty 14,270: 80 mk, josta 880 mk v:sta 1937 ja 13,390: 80 mk v:sta 1938 ja kertomusvuoden vuokrat arvioitiin 3,328,920 mk:ksi, joten talousarvioon merkittiin tuloja yhteensä 3,343,190: 80 mk. V:n 1939 kuluessa maksettiin v:n 1937 jäämiä 880 mk ja v:n 1938 jäämiä 8,936 mk, poistettiin v:n 1938 jäämiä 3,618: 80 mk sekä siirrettiin v:n 1938 jäämä 836 mk v:een 1940. Todellisuudessa veloitettiin 3,339,572 mk, mistä määrästä poistettiin 672: 50 mk ja siirrettiin v:een 1940 212,493: 10 mk, mistä v:n 1939 jäämiä 211,657: 10 mk. Loput ¹⁾, 3,126,406: 40 mk, maksettiin.

Kiinteistötoimiston kansanpuisto-osaston eri toiminta-aloihin jakautuva toimintakertomus v:lta 1939 sisälsi seuraavaa:

Urheilutoiminta²⁾. *Luistinradat.* Talvella 1938/39 kunnalla oli 13 omaa luistinrataa alla mainituissa paikoissa pinta-alojen ollessa seuraavat:

	Pinta-ala, m ²		Pinta-ala, m ²
Pallokentällä	14,800	Hesperiankadulla	800
Eläintarhassa	9,500	Siltavuorenrannassa	600
Käpylässä	5,600	Museokadulla	500
Vallilassa	4,900	Suomenlinnassa	400
Sepänkadulla	1,200	Katajanokan jäällä	600
Neitsytpolulla	1,000	Hietalahden altaassa	600
Runeberginkadulla	1,200		
		Yhteensä	41,700

Radat saatiin luistelukuntoon joulukuun 17 p:nä 1938, Pallokentän rata kuitenkin vasta uudenvuodenpäivänä 1939.

Pallokenttä oli puheena olevana talvena ensimmäisen kerran kaupungin hoidossa ja hallinnassa. Sinne rakennettiin suurin kunnallinen luistinalue 400 m:n pikaluisteluratoineen ja maamme ajanmukaisin jääkiekkorata. Pikaradan ylitse rakennettiin tanakka silta. Luistelu radalla oli maksullinen ja siellä pidettiin Helsingin huomattavimmat jääpallo-, jääkiekko- ja pika-luistelukilpailut. Julkisia maksullisia kilpailuja oli kaikkiaan 19. Suurin yleisömäärä, 4,379 katselijaa, oli Suomi—Ruotsi B-ottelussa jääpalloilussa. Pikaluistelukilpailuja oli neljä. Maailmanmestaruuskilpailuja oli saapunut seuraamaan kahtena päivänä yhteensä 6,148 katselijaa. Yleisön lukumäärä kaikissa kilpailuissa oli yhteensä 24,481 henkilöä. Bruttotulot olivat 267,581 mk, josta kaupunki sai puhdasta nettoa 49,589: 20 mk. Kerralta maksavia henkilöitä oli 10,255 ja kausikortin lunastaneita 386.

Eläintarhan radalla kävi talven aikana n. 16,000 luistelijaa, Vallilassa n. 30,000 ja Käpylässä n. 18,000. Näillä radoilla pelattiin useita kymmeniä Suomen palloliiton ja Työväen urheiluliiton piirien alempien sarjojen jääpallo-otteluja. Kunnan luistinradat suljettiin maaliskuun 6 ja 9 p:n välisenä aikana.

Yksityisten hallussa olevat luistinradat olivat samat kuin edellisinäkin vuosina. Niiden jäädytetty pinta-ala oli n. 40,350 m², joten Helsingin kaik-

¹⁾ Tähän sisäytyy isännöitsijän maksama tilitysvuokra 16,003 mk. — ²⁾ Vrt. tämän kert. s. 266*.

kien ratojen pinta-ala oli yhteensä n. 82,000 m². Suojasää haittasi tänäkin talvena lyhyttä luistelukautta.

Hyppyri- ja kelkkamäet. Hyppyrimäkiä oli 5 ja ne saatiin kuntoon tammikuun alkupäivinä. Käytännössä olivat Herttoniemen, Meilahden, Käpylän, Helsinginkadun ja Kaivopuiston mäet. Näistä olivat Helsinginkadun ja Käpylän radat eniten käytettyjä.

Kelkkämäkiä oli 22 ja ne saatiin kuntoon tammikuun 10 p:n tienoilla. Pieniä mäkiä oli Katajanokalla, Pasilassa, Suomenlinnassa, Hesperian- ja Runeberginkadun risteyksessä, Runebergin- ja Sampokadun kentällä luistinradan yhteydessä, Nervanderin-, Lapinlahden-, Telakan-, Sepänkadun ja Kapteenin puistikossa, Siltavuorenrannassa kaksi mäkeä vastakkain, Haapaniemen ja Kallion kentillä, Torkkelinkadun mäellä, Hauhon- ja Suvannontielle sekä Papinkadulla. Suuria mäkiä oli Vallilan luistinradan rinteessä ja Kaivopuistossa kaksi mäkeä vastakkain.

Hyppyri- ja kelkkamäet suljettiin maaliskuun 2 p:nä.

Pujotteluhiihtomäkiä oli kaksi, joista toinen oli Herttoniemessä hyppyrimäen sivulla ja toinen Eläintarhassa kentän kaakkoispuolella. Viimeksi mainittu oli valaistu. Eläintarhan pujotteluhiihtomäessä pitivät yksityiset opettajat hiihtokursseja.

Hiihtoharrastus helsinkiläisten keskuudessa lisääntyi vuosi vuodelta ja lukemattomat hiihtoladut risteilivät kaupungin lähiympäristössä.

Urheilukentät. Kaupungin urheilukentät avattiin olympiakisoja silmällä pitäen huhtikuun 16 p:nä, Haapaniemen kenttä kuitenkin jo huhtikuun 8 p:nä. Kentät suljettiin lokakuun puolivälissä.

Pallokentällä uusittiin kentät 1 ja 2 kokonaan, kentälle 3 ajettiin turvetta ja kentät 4, 5 ja 6 korjattiin sekä kentällä 7 suoritettiin maa- ja kalliroleikkauksia, joten siitäkkin tuli normaalikokoinen jalkapallokenttä. Korjaustöiden takia ei kentillä 1 ja 2 voitu järjestää otteluja. Niitä pidettiin pääasiallisesti kentällä 3. Julkisia jalkapallo-otteluja pelattiin 35 ja katselijoita niissä oli 7,897. Harjoittelijoilta kannettiin pääsymaksu. Kerralta maksavia henkilöitä oli 9,437 ja kausikortin lunastaneita 453. Kausikortti maksoi 15 mk.

Eläintarhan kentällä pidettiin liikkeiden ja seurojen jäsenten välisiä pikkukilpailuja n. 200. Kentällä kävijöiden luku laski poikkeuksellisten olosuhteiden takia ja lienee se ollut, n. 30,000, joista naisia n. 600. Suihkua käytettiin n. 7,052 kertaa. Maksullisia kilpailuja pidettiin 26. Katselijoita oli 11,657. Bruttotulot olivat 64,191 mk, josta yhdistyksille maksettiin 62,963: 70 mk. Kaikki suuret kilpailut pidettiin stadionilla.

Olympiakisoja varten uusittiin Kallion kentän juoksurata sekä hyppy- ja heittopaikat. Kun lisäksi keskikenttää parannettiin, ei kenttä kesän aikana ollut paljonkaan käytössä.

Vänämöisenkadun kentällä pelattiin kesän kuluessa 225 puulaaki- ja piiriottelua sekä lukematon määrä koululaisotteluja.

Käpylän kentällä pidettiin 25 jalkapallo-ottelua, 32 pesäpallo-ottelua ja 36 yleisurheiluottelua. Toukokuun 8 p:nä pidettiin kentällä väestönsuojelutyötä esittävä näytös.

Käpylän raviradan kenttäalueita ei voitu käyttää siellä suoritettujen ruohoalueiden salaajitus- ja kylvötoiden sekä uuden urheilukentän perustustöiden vuoksi. Kentän ympäristöä käytettiin kuitenkin jossakin määrin harjoitustarkoituksiin.

Haapaniemen ja Annalan kenttiä käytettiin suunnilleen yhtä paljon kuin ennenkin.

Kaisaniemen kenttää käyttivät etupäässä koululaiset palloleikkejään varten. Liikkeiden välisiä pesäpallo- ja jalkapallo-otteluja järjestettiin runsaasti. Katselijoita oli n. 2,000—3,000 henkilöä kerrallaan.

Hesperian kentällä oli 45 yleistä pesäpallokilpailua. Pesäpallo-ottelujen katsojamäärä väheni edelleen. Koulujen oppilaat käyttivät voimistelutunneillaan kenttää erilaisia pelejään varten.

Messuhallin kentällä pelattiin kuten edellisenäkin vuonna runsaasti jalkapallo-otteluja y.m.

Kaisaniemen tenniskentät avattiin toukokuun 4 p:nä ja suljettiin loka-kuun 9 p:nä. Vuokrattujen tuntien lukumäärä oli 3,345.

Urheilukentillä tehdyistä korjauksista mainittakoon m.m., että Vallilan kentälle saatiin rautaiset valonheittäjäpylväät luistinrataa varten ja uusi pukusuoja. Käpylän urheilukentän toinen pukusuoja laajennettiin ja Herttoniemen hiihtomäen alamäkeen tuotiin turvetta ja sen viereen rakennettiin portaat.

Olympiakisojen yleisurheilukilpailuja varten vaativat kilpailujen järjestäjät kolme täydellistä harjoituskenttää 400 m:n pituisine juoksuratoinneen. Yhtenä sellaisena oli vanha Eläintarhan urheilukenttä, toisena uusittu Kallion kenttä ja kolmantena olympiakylään liittyvä Käpylän raviradun uusi urheilukenttä, jonne tuli myös betoninen vesihauta. Sodan takia ei viimeksi mainittu kenttä kuitenkaan valmistunut, mutta sen kuntoonlaittamista jatkettiin seuraavana vuonna. Lisäksi vaativat järjestäjät tilapäisiä harjoituspaikkoja heittoja ja hyppyjä varten. Niitä ennätettiin rakentaa jo Käpylän uuden kentän lähistölle ja Eläintarhan urheilukentän ympärille.

Olympiakisojen suurten kilpailupaikkojen kuten ratsastushallin, soutu-, uima- ja pyöräilystadionin rakennustöitä jatkettiin sota-ajasta huolimatta. Ne valmistuivat kuitenkin suunnitelman mukaisesti vasta seuraavana vuonna, paitsi uimastadion, jonne tulevia koneita ei saatu ulkomailta.

Kansanpuistot. Helsingin kaupungilla oli v. 1939 samat 13 kansanpuistoa kuin edellisenäkin vuonna, jolloin kansanpuistoiksi on katsottu myöskin Hietaranta ja Uunisaari. Raittiusyhdistys Koiton hallinnassa oleva Lammassaari voitaneekin pitää kansanpuistona.

Talvikuukausina yleisö käytti entiseen tapaan varsinkin Seurasaarta, Korkeasaarta, Mustikkamaata, Tuurholmaa, Lauttasaarta ja Kivinokkaa hiihto- ja kävelypaikkoina. Erikoisesti Seurasaari oli pidetty hiihto- ja oleskelupaikka.

V:n 1939 kesä oli ilmastollisesti edullinen. Kesäkuu oli kylläkin kolea, mutta heinä- ja elokuu kauniit ja lämpimät. Elokuu Helsingissä oli lämpimämpi kuin 93 vuoteen. Veden lämpö pysytteli tasaisesti 20 asteen paikkeilla. Esim. sunnuntaina, elokuun 20 p:nä, laskettiin yleisöä olleen yksistään kansanpuistoissa n. 65,600. Tällöin oli Mustikkamaalla n. 20,000, Hietarannassa n. 15,000, Seurasaarella n. 8,000, Kivinokassa n. 7,000, Korkeasaarella n. 6,000, Pihlajasaarella n. 4,500, Uunisaarella n. 3,000, Mustasaarella n. 1,500 ja Tuurholmassa n. 600 henkilöä. Kun lisäksi otetaan huomioon uimalaitokset, Westendin ja Munkkiniemen uimarannat, suurliikkeiden henkilökuntien kesäkcdit, siirtolapuutarhat ja lukemattomat yksityisten huvilat sekä pääkaupunkilaisten pitemmät ja lyhyemmät retkeilymatkat, voitaneekin hyvinkin sanoa, että n. 100,000 pääkaupunkilaista vietti viikonlopun edellä mainittuna päivänä ulkona luonnossa.

Hietaranta avattiin toukokuun 18 p:nä ja suljettiin syyskuun 10 p:nä. Yleisöä kävi Hietarannassa suunnilleen saman verran kuin edellisenäkin kesänä eli n. 400,000 henkilöä. Niistä käytti pukusuojaa 99,637 eli siis n. 25,000 henkilöä enemmän kuin edellisenä kesänä. Eri kuukausien kesken pukusuojien käyttö jakaantui seuraavasti: toukokuussa pukusuojan käyttäjiä oli 170 henkilöä, kesäkuussa 10,936, heinäkuussa 33,221, elokuussa 54,418 ja syyskuussa 892. Miehistä käytti pukusuojaa 56,208 ja naisista 43,429. Pukusuojan käyttäjien lisääntymiseen vaikutti osaltaan pukusuojan molempien päiden laajentaminen 4 m:llä. Juhannusaattona oli kokkoa katsomassa koleaan sään takia ainoastaan n. 4,000 henkilöä.

Ravintolan pihalle rakennettiin ravintolan henkilökunnalle pukusuoja ja sen yhteyteen virvokevarasto. Polttoainevarasto korjattiin. Ravintolaan laitettiin lisää pesuallas ja vesijohto. Ravintolan kalusto korjattiin ja maalattiin sekä hankittiin lisää 20 putkijalkaista pöytää ja 60 tuolia.

Rannalle tuotiin kesän kuluessa kaksi jaalallista hiekkaa.

Hietarannassa oli kesän aikana toimessa 17 henkilöä, joista pukusuojassa työskenteleviä oli 7, siivoojia 5, vartijoita 4 ja yövartijoita 1.

Uimavartijan apua tarvitsi kesän aikana n. parikymmentä henkilöä. Hukkumistapauksia ei sattunut.

Ravintolan hoidosta huolehti Helsingin kaupungin elintarvikekeskus.

Mustikkamaan uimarannalla teetettiin vapautuneilla vangeilla huomattavia uudistöitä. Uimaranta kunnostettiin siistiksi ja ajanmukaiseksi. Rannan yläpuolella on n. 680 m:n pituinen suojapenger kivistä. Uusia käytäviä tehtiin n. 1,100 m. Saarelle rakennettiin kaksi uutta käymälää, uusi rantakioski ja lasten keinu. Helsingin työväen uimarien hallinnassa olevaa Mustikkamaan uimalaitosta käytti n. 31,000 kylpijää. Höyrylaivareitin Hakaniemi—Mustikkamaa kautta kuljetettiin 8,183 ja reitin Vilhонvuorenranta—Mustikkamaa kautta 3,946 uimakouluoppilasta maksutta saarelle. Seurasaaren uimalaitos uusittiin. Uimalaitoksesta tuli tarkoituksenmukainen ja sen käyttö kasvoi huomattavasti. Saareen vedettiin myös kesävesijohto Meilahdesta ja ravintorakennuksen laajennustyöt aloitettiin syksyllä 1939. Vapaauintiranta kunnostettiin. Saareen kävi n. 23,000 maksanutta kylpijää, joista naisia n. 13,000. Pihlajasaarella kävi n. 60,000 henkilöä. Sinne rakennettiin uusi ajanmukainen rantakioski. Korkeasaaren uimalaitoksella kävi n. 7,500 kylpijää, joista naisia 3,700 ja lapsia 750. Herttoniemen uimarannan käyttö kasvoi. Uunisaarella kävi 91,500 kylpijää.

Leirialueet. Vakinaisia leirialueita oli Kivinokassa, Varsasaarella ja Satamasaarella sekä tilapäisiä eli n.s. viikonloppualueita Lauttasaarella ja Tuurholmassa. Kivinokassa oli 821 vakinaista telttaa ja majaa. Kivinokan leirialueen juoma- ja keittovesikysymys tuotti edelleen vaikeuksia. Kaivojen kuivumisen takia kuljetettiin sinne puhtaanapitolaitoksen tankki-autoilla 172,000 litraa vettä kaupungista. Leirialueelle rakennettiin lasten keinu. Varsasaarella oli eniten teltoja heinäkuun lopulla, jolloin niitä oli kaikkiaan 361 ja niissä asui yhteensä 1,000 henkilöä. Juhannuspäivänä oli saarella n. 2,500 henkilöä. Saaren rannoilla oli tällöin 198 moottori- ja soutuvenettä. Saarelle tehtiin 16 huvimatkaa matkustajien lukumäärän ollessa kullakin kerralla n. 175. Satamasaarella oli 136 telttaa. Huvimatkoja tehtiin saarelle 22. Kaikkiaan kävi saarella kesän aikana n. 24,000 henkilöä. Saarella teetettiin vapautuneilla vangeilla n. 600 m uusia teitä. Lauttasaarella ja Tuurholmassa yleisö sai pystyttää telttansa vain sunnuntaiksi ja sen edelliseksi yöksi. Tällaisia teltoja oli Lauttasaarella 2,086.

Tuurholmassa oli suurin telttojen lukumäärä juhannuksena, jolloin niitä oli 45. Tavallisina viikonloppuina niitä oli vain n. 20. Degerössä oli Helsingin retkeilykerhojen leirialue, Lauttasaarella Helsingin raitiotie ja omnibus oy:n henkilökunnan ja Kulosaaren kartanon alueella kunnan työntekijäin leirialue. Lammassaarella oli useita kymmeniä telttoja. Kaupungin puolesta kunnostettiin saaren silta.

Eläintarha. Korkeasaaren eläintarhan toiminnasta eläintarhan valvoja antoi seuraavat tiedot:

Toukokuun 27 p:nä vietettiin Korkeasaarella eläintarhan 50-vuotisjuhlaa, johon kutsuvieraina osallistui kunnallisia toimihenkilöitä ja kaupungin virkamiehiä, yliopiston, koulunuorison ja sanomalehdistön edustajia y.m. yhteensä n. 430 henkilöä. Juhlapaikkana oli n.s. Porvoonmäen kenttä. Ohjelma käsitti juhlapuheen, eläintarhan historiikin, Korkeasaari-aiheisen revyy'n sekä laulu-, soitto- ja kansantanhuesityksiä. Vieraille tarjottiin kaupungin puolesta kahvia ja virvokkeita. Tilaisuus päättyi komeaan tulo-laiturin edustalla sijaitsevilla luodolla järjestettyyn ilotulitukseen. Juhlapäivän johdosta saari oli koristettu lukuisin Suomen lipuin ja havuköynnöksin ja sen eri rakennukset varustettiin pahvikilvillä, joihin oli merkitty kunkin rakennuksen suunnittelijan nimi ja sen rakennusvuosi. Merkkipäivän johdosta laitos sai vastaanottaa onnitteluja ja runsaasti lahjoja, etupäässä eläinten ruokatarvikkeita, joita sille lahjoittivat näitä tavaroita laitokselle toimittavat liikkeet.

Suunnitelmia olympiakisojen johdosta. Lähestyvien olympiakisojen johdosta kiinteistölautakunta asetti elokuun 22 p:nä 1938 erikoiskomitean harkitsemaan kysymystä eläintarhan nähtävyyksien lisäämiseksi. Komitean mietinnössä esitettiin suunnitelmiin, jotka kiinteistölautakunta puolestaan hyväksyi, sisältyi uusien eläinhankintain ohella eräitä varsin ajankoh- taisia lisärakennushankkeita, joista mainittakoon uusi, tilava karhulinna, uusi, moniosastoinen hirvitarha sekä Palosaaren akvaariorakennus. Olympiakisojen järjestämisen rauettua jäivät nämäkin suunnitelmat toistaiseksi toteuttamatta.

Sota. Syytyneen suurvaltasodan vaikutukset eivät aluksi paljontaan ilmenneet. Yleisön eläintarhassa käynnit jatkuivat melkein normaalisina. Mutta lokakuussa supistuivat käynnit jo hyvin vähin, jonka johdosta m.m. leijonalinna suljettiin ja pidettiin avoinna vain sunnuntaisin. Samoihin aikoihin varustettiin n.s. Ekmanin luola saaren etelärinteellä pommisuo- jaksi. Saaren ja kaupungin välisten vesijohtoyhteyksien mahdollista katkeamista silmällä pitäen ryhdyttiin toimenpiteisiin vesivaraston hankkimiseksi saareen. Vanha vesilinna yhdistettiin jälleen vesijohtoverkostoon ja täytettiin vedellä. Myöskin leijonalinnan allas täytettiin. Harkittiin myöskin keinoja toimenpiteisiin ryhtymiseksi pommiosumien mahdollisesti kohdatessa vaarallisimpien hoidokkien, lähinnä jääkarhujen, asuin- tiloja. Jo sodan toisena päivänä Sörnäisten niemen pommituksen johdosta joutuivat saaren ja kaupungin väliset vesi-, sähkö- ja puhelinyhteydet epäkuntoon. Katkenneet kaapelit saatiin kuitenkin muutamien päi- vien kuluttua korjatuiksi. Sodan vaikutukset tuntuivat eniten vähenty- neen työvoiman muodossa, kun laitoksen henkilökunnasta 2 eläintenhoi- tajaa ja 1 hevospies joutuivat sotapalvelukseen. Palkkaamalla 1 uusi sijaishoitaja ja uudestaanjärjestämällä hoitoryhmät saatiin työt kuitenkin sujumaan toistuvista ilmahälytyksistä ja siitä huolimatta, että sisätyöt pimennyslaitteiden puuttuessa oli suoritettava valoisana aikana. Ruokatar-

peiden, muiden paitsi kalan, säännöllisessä saannissa ei vielä ilmennyt huomattavampia vaikeuksia.

Henkilökunta. Kun v:n 1939 menoarvioon oli merkitty määräraha tietopuolisesti ja käytännöllisesti siipikarjanhoitoon perehtyneen henkilön palkkaamiseksi eläintarhaan, otettiin eläintarhan palvelukseen neljäksi kesäkuukaudeksi neiti E. Helenius. Asevelvollisuuttaan suorittavan ylimääräisen eläintenhoitajan V. Kanervan sijaisena toimi ent. kesälomasijainen T. Kilpinen, kunnes hän lokakuun puolivälissä joutui reservin kertausharjoituksiin. Samoin reservin kertausharjoituksiin kutsutun eläintenhoitaja E. Kanervan tilalle tuli kesälomasijainen A. Kallio, kunnes hänkin joulukuussa joutui asepalvelukseen, jolloin hänen tilalleen tuli M. Taxell.

Korjaus- ja uudisrakennustyöt. Korjaus- ja uudisrakennustyöstä mainittakoon seuraavat: piisonihärkään ränsistynyt hirsiaita purettiin ja sen tilalle pystytettiin uusi, jyrävä rauta-aita, jossa juoksuina ovat kolmituumaiset putket, sekä pylvinä maahan sementillä juotetut, vanhat z-rautat. Tarha on entiseen tapaan kolmi-osastoinen. Työ suoritettiin eläintarhan omaan laskuun rehumestarin johdolla laitoksen korjausmiestä ja tilapäistä apu-työvoimaa käyttäen. Kahteen tarhan osastosta valettiin sementtiset juomakulhot, jotka yhdistettiin vesijohtoon. Vesitorninmäelle, sen ja kotkahäkin väliselle rosoiselle kalliopohjalle, rakennettiin iso säteettäisillä väliverkoilla 8 osastoon jaettu rautahäkki. Häkki on tarkoitettu lähinnä varislinnuille sekä niille petolinnuille, joille ei riitä tilaa varisnaisessa pöllö- ja haukkahäkistössä. Häkin kupukaton alla on lautasuojukset kahdessa kerroksessa, siitä alaspäin keskustila, josta päästään kaikkiin 8 osastoon. Työ suoritettiin, kuten edellä mainitutkin, rehumestarin johdolla.

Uimahuoneiden yläpuoliseen kalliomaastoon saaren kaakkoisyrjässä pystytettiin nuoria hirviä varten puinen aituus pyöreistä saloista ja sen yhteyteen kuusikulmainen pyöröhirsimaja. Piirustukset laati eläintarhan valvoja.

Entisestä kotimaisten hirvien tarhan yläpuolella sijaitsevasta pikkuhirvien osastosta, joka oli otettu gemssien käyttöön, purettiin tilapäinen lautasuoja ja sitä korvaamaan rakennettiin tarhan ulkonurkkaan pysyväinen suoja samaa kuusikulmaista paviljonkityyppiä, joita mäellä oli jo kolme. Uusi aasitalli varustettiin vihreällä tiilikatolla. Lintu- ja vesilintutalot karsinoineen kunnostettiin ja maalattiin sisäpuolelta. Hevostallissa tehtiin yleiskorjaus, minkä ohessa rakennuksessa suoritettiin ulkomaalausta. Lisäksi maalattiin alppikauriin suoja sekä eräitä häkkeitä. Sementtillä juomakulhoilla varustettiin vielä muflonlampaiden ja saksanhirven tarhaosastot. Ilveksen häkkiin pystytettiin patsasvarsinen pikku suoja n.s. niliaitan tyyppiä. Vielä mainittakoon, että Sörnäisten niemestä Sompasaaren kautta johtava vesijohtokaapeli uusittiin vesijohtolaitoksen toimesta ja että mainitun laitoksen toimesta järjestettiin saareen kaksi putki-postia paloletkujen kytkemistä varten.

Eläimistö. Vuoden lopussa oli eläintarhassa 150 eläinlajia, yhteensä 526 kpl, kuten seuraavasta yhdistelmästä ilmenee:

	Kpl	Eri lajeja		Kpl	Eri lajeja
Imettäväisiä	260	65	Matelijoita	16	4
Lintuja	245	80	Kaloja	5	1
Yhteensä				526	150

Eläinten lukumäärään sisältyvät osaksi eläinten ruokintaan käytetyt kaniinit ja marsut. Eläinlajien lukumäärä on pysynyt ennallaan, mutta yksilöiden lukumäärä, lähinnä erinäisten pikku eläinten kuten kaniinien, frettien ja ankkojen, on supistunut 90:llä. Koko eläintarhan eläimistön inventaarioarvoksi merkittiin 563,655 mk. Vähennys edelliseen vuoteen verraten oli 10,111 mk.

Kaupunginvaltuuston myönnettyä olympiakisoja silmällä pitäen 50,000 mk:n erikoismäärärahan arktisten eläinten hankkimiseksi eläintarhaan, hankittiin Itä-Grönlannista 2 naaraspuolista myskihärän vasikkaa sekä Smithin salmen seuduilta Grönlannin luoteispuolelta 2 mursua. Toinen mursuista kuoli eläimiä Norjaan tuotaessa. Eläimet sijoitettiin Palosaareen, mursu Korkeasaaren vastaiselle rannalle järjestettyyn tilapäistarhaan ja myskihäret nurmikentälle pystytettyyn puuaituukseen. Uusien tulokkaiden katsomisesta perittiin pieni maksu, mutta koleaan sään ja sodan uhkan takia supistui kävijäin luku hyvin vähiin.

Ostamalla hankittiin eläintarhaan m.m. 1 siniturpamarakatti, 1 ketunpentu, 1 mäyrä, 1 pari ahmanpentuja, 1 Saimaan norppa ja 2 kalasääskeä, minkä lisäksi eläinten vaihtoa silmällä pitäen lunastettiin 1 nuori maakotka, 1 kurki, 1 ilves, 2 naarasporoa, jäniksiä ja huuhkajia sekä 4 pikkukiljuhanhea. Pikkukiljuhanhet päätettiin luovuttaa Baaselin eläintarhalle siellä edellisenä vuonna saadun alppimurmeli-parin vastikkeeksi. Lahjaksi saatiin m.m. 3 erilaista apinaa, 2 hirvenvasikkaa, 1 papukaija, joukko kreikan- y.m. kilpikonnia sekä 1 pari laulupapukaijoja. Lisäksi eläintarhalle lahjoitettiin Uudenkaarlepyyn saaristosta vangittu harvinainen pikkujoutsen (Cygnus bewickii), mutta lintu oli viallinen ja se täytyi lopettaa. Vaihtamalla hankittiin eläintarhaan ensimmäisen kerran Toronton eläintarhasta seuraavat pohjoisamerikkalaiset uutuudet: 1 vapitihieho, 2 paria kanadalaisia puupiikkisikoja, 2 paria kanadanhanhia, 1 pari sinihanhia, 2 pikkulumihanhea, 3 amerikanhuuhkajaa ja 4 kalkkunakorppikotkaa. Toinen lumihanhi kuoli matkalla ja yksi huuhkajista oli lopetettava siipivian vuoksi. Myöhemmin syyspuolella lähetettäväksi aiottujen 1 mustakarhuparin, muutamien amerikanmurmeli- ja preeriakoirien lähettämistä oli luovuttava sodan syttymisen takia. Saksalaiselta toiminimelta Julius Mohr jr., Ulm-Donau, vaihtamalla hankittiin 1 pari kiviäätiä, mustaselkäfasaaneja ja neitokurkia, 1 kultafasaaniuros ja 1 saruskurki sekä kotimaasta 1 pikkukiljuhanhi ja urossusi. Tarhassa syntyneistä ja eloonjääneistä eläinyksilöistä mainittakoon 6 karakullampaan karitsaa, 3 muflonkaritsaa, 2 virginianhirveä, 2 poroa, 9 minkkiä, 4 hillerifrettiä, 4 pesukarhua ja 1 hopeafasaani.

Eläintarhan lisääntyneen eläimistön inventaarioarvoksi merkittiin 288,126 mk.

Eläintarhasta poistetuista eläimistä mainittakoon, että tarhassa kuolivat m.m. molemmat gibbonapinat, 2 hulmaani-, 2 husaari- ja 1 kapusiiniapina, 1 vaippapaviaani, 1 ilves, 2 minkkiä, 1 kettu, 1 puupiikkisika, 10 rusakkojänistä, 2 kuusipeuraa, 4 metsäkaurista, arktisista eläimistä toinen myskihärän vasikka ja mursun poikanen, 4 erilaista fasaania, 19 riikin-kukkoa, 5 kalkkunaa, 3 helmikanaa, 1 isokiljuhanhi sekä joukko kotimaisia peto- y.m. lintuja. Apinain pääasiallisimmaksi kuoleman syyksi osoittautuivat puutosairaudet, jotka osaksi lienevät johtuneet sodan takia yksipuoliseksi käyneestä ravinnosta. Rusakkojänisten kuoleman aiheutti suoliccoccidiosi ja kanalintujen kuoleman jo edellisenäkin vuonna ilmennyt siipikarjatuberkuloosi. Erittäin valitettavia olivat äskettäin saatuja arktis-

ten eläinten kuolemantapaukset. Myskihäran vasikka kuoli suolistohäiriöön ja mursu pääsi karkaamaan kevätjäiden irroittamasta aituuksesta ja löydettiin sittemmin kuolleena karkaamispaikan läheisyydestä. Liikanaisina tai muista syistä lopetettiin m.m. 5 sini- ja 3 hopeakettua, 1 karhunpentu, 1 puuma, 1 kuusipeura, 1 ajoporo sekä 7 lokkia. Karkaamalla hävisi mur-sun lisäksi 1 norppa, 1 hilleri ja eläintarhan vahtikoira.

Vaihdon kautta luovutettiin eläintarhasta 1 pari nuoria maakarhuja, 1 ilves, 3 tavallista ja 2 rusakkojänistä, 1 pari oravia, 4 huuhekajaa, 2 kissapöllöä, 2 kurkea, 2 paria metsä- ja 2 paria merihanhia, jotka kaikki lähetettiin Toronton eläintarhaan, 1 pari nuoria hirviä, 24 frettiä ja hillerifrettiä sekä 4 huuhekajaa toiminimelle Julius Mohr jr., Ulm-Donau, sekä 2 metsä- ja 1 merihanhi Aulangon kansallispuistolle.

Siitoseläimiksi myytiin m.m. 1 pari saksanhirviä, jotka Ahvenanmaalla sijoitettiin luontoon, 1 karakulpässi ja 8 minkkiä sekä teuraseläimiksi joukko lampaita, vuohia ja ankoja.

Poistettujen eläinten kirjanpitoarvo oli 298,237 mk.

Palokaluksen täydentäminen. Saaren paloturvallisuuden vahvistamiseksi kaupunginvaltuusto myönsi 21,490 mk:n määrärahan, joka käytettiin vesijohtolaitoksen järjestämiin putkipostien yhteyteen kytkettävien kolmi- ja kaksituumaisten hampuletkujen ostoon niihin kuuluvine liitoskappaleineen. Letkut ulottuvat kaikkiin lämmitettäviin rakennuksiin. Muuta palokaluksia saatiin käytettäväksi väestönsuojeluvälineiden yhteydessä.

Leijonalinna. Käynti leijonalinnaan jatkui vilkkaana vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen ajan. Pääsylipuista kertyi 214,082 mk, josta 2 mk:n hintaisten lippujen osalle tuli 181,672 mk ja 1 mk:n hintaisten lippujen osalle 32,410 mk.

Huviajelua ja ratsastuksia aaseilla ja kameleilla järjestettiin lapsille kesäkuukausina entiseen tapaan. Porolla-ajelua ei voitu järjestää epäsuotuisain kelisuhteiden takia. Tuloja kertyi näistä ajeluista ja ratsastuksista yhteensä 12,490 mk, josta netto oli 8,867 mk.

Akvaariorakennus ja kivikokoelma olivat avoinna entiseen tapaan.

Siirtolapuutarhat ja omakotialueet. Siirtolapuutarhoja oli v. 1939 viisi, nimittäin Ruskeasuon, Kumpulan, Vallilan, Herttoniemen ja Talin siirtolapuutarhat. Oulunkylän uudessa siirtolapuutarhassa, jossa perustustyöt oli aloitettu syksyllä 1938, jatkettiin sekä salaojitus- että tie- ja vesijohtotöitä, jotka kuitenkin jäivät kesken syksyllä sodan puhjettua.

Keväällä pidettiin hedelmäpuiden leikkaus- ja hoitokurssit, joilla oli osanottajia kaikista siirtolapuutarhoista. Puutarhoissa sunnuntaisin järjestetyissä juhlissa pidettiin viljelystoimintaa käsitteleviä esitelmiä. Talin siirtolapuutarhassa järjestettiin kesäjuhlan yhteyteen opintotarkoituksessa puutarhanäyttely, jonka välityksellä koetettiin opastaa viljelijöitä kasvi-laatujen tuntemisessa. Kesäisin siirtolapuutarhoissa suoritettavaa neuvontatyötä jatkettiin kuten ennenkin. Sotatilan johdosta syyskaudella ei voitu järjestää kerho- ja luentotoimintaa.

Puutarhaneuvontaa harjoitettiin myöskin Käpylän, Kumpulan, Toukolan, Taivaskallion ja Koskelan omakotialueilla. Neuvontatyön ohella omakotialueilla pidettiin luentoja ja havaintoesityksiä puutarhanhoidon eri aloilta. Luentojen avulla pyrittiin tehostamaan puutarhanhoidon merkitystä, palstojen siisteyttä sekä yhtenäisten istutusten tärkeyttä alueiden katukuvissa. Havaintoesityksiä pidettiin m.m. seuraavista aiheista: pen-

sasaidan istutus ja hoito, koristekasvien hoito, marjapensaiden monistustavat, hedelmäpuiden leikkaus ja tuholaiistorjunta.

Vuoden aikana käytettiin hedelmä- ja marjaviljelyksille tuholaiistorjunta-aineita valmiiksi laimennettuna n. 4,500 litraa, jonka rahallinen arvo oli n. 3,000 mk. Palstoilla, joilla säännöllisesti toimitettiin ruiskutukset, saatiin puhtaita omenia n. 50—60 %. Satoisuus oli yleensä hyvä. Mainittakoon, että eräs viljelijä sai 12 vuotta vanhasta omenapuusta 125 kg omenia. Alueilla pidettiin viljelyskilpailut, jotka innostuttivat viljelijöitä palstojen kunnostamiseen, siisteyteen ja kasvien hoitoon.

Siirtolapuutarha- ja omakotialueille piirrettiin yhteensä 77 puutarhasuunnitelmaa.
